

Приказ књиге: Доминик де Вилпен „Крик који тера эле духове“, Orpheus, Београд, 2006.

Не дешава се ретко да дело привуче пажњу услед тога што је аутор већ познат у било којој области јавног живота. То се може догодити и у овом случају. Доминик де Вилпен се школовао да би се професионално бавио књижевношћу и правом, али се ипак нашао у центру политичког живота Француске. Након тога што је заузимао различите положаје у Министарству иностраних послова, Вилпен је у мају 2005. постао премијер Француске Владе. Као активни учесник у политици нашег доба, овај аутор тешко да може да разочара приказом стања данашње политике. Веома занимљив стил писања који практично вуче напред уз симболичке приказе који су чврсто повезани са реалношћу тешко да могу читаоцу дозволити предах. Износећи властите ставове о кризи своје нације, Вилпен не пропушта да их поткрепи цитатима Токвила, Боалоа, Монтескјеа, Русоа или Сен-Симона. Неоспорно широко образован, аутор ипак остаје веран сопственој визији. Његов аналитички дух се показује у структури дела - Вилпен започиње продирањем у „дубину националне душе“ (стр. 15.) како би открио њену суштину, амбиције, проблеме; затим указује на карактеристике садашњости којима политика мора да се прилагоди и које захтевају њену промену; и на крају, позива на мирну реформу која ће поново оживети дух нације, повратити ауторитет власти и вратити Француској водећу улогу на континенту.

Вечито разједињена, тетурајући се између побуне и покорности, иновативног духа и конзерватизма, Француска је ипак изградила бриљантну историју. Суочена са захтевима садашњице, а и даље немоћна да се ослободи традиције и осмели на нове концепције, ова земља је са чела прешла у сенку Европе. Питање које аутор поставља јесте „Да ли ће Француска постати острво препуштено фантазији и тако оправдати критике због празне надмености, или ће пак, верна самој себи, смоћи снаге и имагинације да још једном изненади?“ (стр. 3). Власт је некада одлучивала, пружала потпору и смернице друштву, уживала потпуно поверење грађана и тако имала легитимитет у правом смислу. „На гласање се ишло као на мису: из убеђења“ (стр. 9.), данас су се ствари промениле, грађани бојкотију изборе, не одазивају се или се удружују у противничке таборе. Осећајући се несигурном, власт данас само заузима простор, а ништа не чини. Шта представља узрок овакве нестабилности власти, њене удаљености од грађана?

Захтеви данашњег времена се разликују од захтева некада. Дошло је време нестабилности, време испуњено противречностима, време општег лудила. Тржиште преузима водећу улогу на светској сцени што ствара све веће разлике како између држава тако и унутар једног народа. Знање је све обимније и доступније, толико да прети да се окрене против човека. Какав парадокс – „с једне стране увек све шира знања...., а са друге сатрвен морал, етика без ауре, смисао који измиче“ (стр. 49.)! У таквом свету којег карактерише индивидуалност, појединац постаје све немоћнији, несигурнији, с једне стране сувише далеко од колективног духа, а са друге једини спас види у власти. Међутим, како о Француској све више одлучује међународно тржиште, а све мање Парламент, власт остаје немоћна. „Каква је то власт која не може ништа?“ (стр. 10). Таква власт изазива неповерење што утиче на кидање свих традиционалних чиниоца интеграције који представљају суштину нације – кохезију друштва и вољу за заједничким животом (стр. 62).

„Дошло је време обнове“ (стр. 2), верује Вилпен, промене која је неопходна како би се спречио „посмртни марш“ (стр. 2) нације. У том циљу, власт мора раскинути тако чврсте везе са традиционалним основама, оставити се идеологије и постати прагматична. У овом свету сталног надметања на светској позорници, акција је једини начин да се опстане, видљиви резултати су једини начин да власт поврати поверење и окупи грађане око јединственог пројекта. Оно што стаје на пут реформи јесте страх који се крије у срцу француске тајне, „страх који се протеже кроз векове и даје односу власти и друштва добар део његове особености“ (стр. 17.). Заплашена парадоксом времена, огорченом гомилом која незадовољство исказује на улицама, власт се плаши да делује, плаши се неуспеха, негодовања. У таквом стању, како не запасти у „искушење бекства у конзервативност?“ (стр. 50.) Задржавање старог изгледа двора без старе функције не резултира неуспехом, али не може ни да промаши. Власт постоји, али не дела – дакле нема грешке. Подршка је обезбеђена, бар на неко време, јер ту су дворјани, ти заљубљеници у власт који све чине да јој се приближе, да задрже свој статус, остваре властити интерес. Дворски дух, који је власти увек био потребан (стр. 99.), како верује наш аутор заједно са Сен-Симоном, и та заљубљеност у власт, јесте оно што је стално раздире. Одобравање ради интереса, смена ради положаја, али никако подстицај на делатност.

Власт се мора суочити са захтевима данашњице, залечити ране које јој не дају напред, победити страх и кренути путем реформе. Услед страха што „у Француској реформа изгледа против природе; као да је једино револуција у стању да победи тромост и наметне обнову“ (стр. 145.), што доказује и Француска револуција из 1789., Вилпен у кантијанском духу наглашава да реформа мора бити мирна и без насиља. У супротном, када поредак бива мењан побунама, онај који га следи постаје несигуран, увек прети контрареволуција, „оно што је рођено из мача морало је настрадати од мача“ (стр. 34.).

Тиме се ствар не решава, већ се само страх продубљује и јединство нестаје. Погледати у очи стварности и одговорити на њене изазове, то је решење. Власт се мора прилагодити времену јер „ свако доба доноси посебан дух, и оно што пристаје једном спутава друго“ (стр. 25.). Реформа подстакнута духом данашњице, мора се проширити на читаво друштво, захватити његову структуру. Ова реформа није само политичка, већ се она мора проширити и на поље културе, интелекта и етике. Мирна револуција мора поново хуманизовати свет, поставити човека у центар и не дозволити му да падне у сенку властитих изума. Циљ је ускладити еволуцију која напредује непредвидивом брзином и човека који се споро мења, остварити помирење етике и напретка, економије и морала, власти и народа. Последњи императив реформе јесте „прихватање културе ризика и слободе, признавање света таквог какав јесте, потврда воље упркос страху“ (стр. 142-143.). Вратити смисао појединцу интегришући га у државу у коју верује, једини је одговор времену.

Оваква промена свакако захтева кормилара, лидера који може одговорити на изазов. Потребни су кормилари „који пружају руку на обе стране, довољно далеко у прошлост да окупе, довољно далеко у будућност да баце сидро, оставе знак; зглобни људи, људи-раскршћа, усправни људи“ (стр. 152.). Њихова улога није да вуку друштво, већ да појединце подстакну да извор покрета нађу у себи самима. Потребни на свим ступњевима друштвене лествице, ови кормилари обједињујући у себи традицију и иновацију, идеологију и резултат, морал и снажљивост, за циљ себи постављају општи интерес у којем мора бити истакнута улога појединца. Једино на тај начин власт може повратити поверење и легитимитет који одатле проистиче, нација јединство, а грађанин смисао заједничког живота. Пример оваквог лидера Вилпен види у генералу де Голу који је успео да реформише власт, „који је одабрао пут сталног прилагођавања савремености“ (стр. 44). Услед тога што време захтева брзину, да би се резултати постигли, мора се нагло реаговати уз опасност негодовања и не прихватања. Судбину одбацивања од властитог народа коме се чини добро, доживео је и сам де Гол.

Постојање Европске Уније која диктира правила тржишта није узрок пада Француске са водеће позиције. Неодлучност власти да се ослободи анксиозности која је вуче конзерватизму, све веће удаљавање од грађана и несигурност у сопствене поступке, јесте оно што узрокује њену стагнацију. Данас је од важности „мудра комбинација националног простора, где се предност даје демократији и европске заједнице, која валоризује наше економске предности“ (стр. 191.) Изолација нације с једне стране, и разједињеност народа са друге, не може донети резултат. Једино сарадња уз осећај припадности једној групи може покренути појединце да напредују, што даље има широке последице.

Ухваћена у коштац са захтевима савременог света, Француска мора да скупи снаге да се

Доминик де Вилпен: „Крик који тера зле духове “

Пише: Милица Весковић
недеља, 20 април 2008 23:11

уздигне из пепела прошлости. Тетурајући се између страха и амбиције, увек бачена на две супротности, ова земља као Феникс мора поново оживети и вратити свој нестали сјај. Вилпен верује да „Француска посрће, али не пада. Фасцинантна нација која шибана ветровима и олујама, омамљена или полетна, бди као Гаргуј у свом каменом сну“ (стр. 3.). Изражујући анализу тренутног стања своје нације и начина да се поново покрене, аутор овим делом пружа први камен темељац „као позив, непосредан али братски, француској верности, вољи и имагинацији“ (стр. 7.). Зли дух који је опсео његову земљу, мора бити одагнан криком Гаргуја који жели да збаци окове и отргне се од палубе. Занесени замкама времена које као да протиче без нас, могли бисмо сви, ма којем народу да припадамо, послушати ове вапаје, ослободити се окова, вратити национални дух и смисао заједнице, да бисмо могли усправне главе да одговоримо на изазове садашњице.